

Michaela B o h á č o v á (Brno)

TOPONYMIE POHOŘELIC (OKRES BRNO-VENKOV)¹⁾

THE TOPONYMY OF POHOŘELICE (DISTRICT BRNO-VENKOV)

The town of Pohořelice, located in the borderline area of South Moravia and until the end of World War II populated mostly by German inhabitants, is chosen for the exemplification of issues relating to geographical names in areas mixed as far as languages and ethnicities are concerned. The part of the Pohořelice toponymy that is still known and used at present is dealt with in detail, attention is also paid to respondents from the viewpoint of generations they belong to and to the types of named objects. The text also includes a table with names contained in the sources from the mid-18th century to the present day.

Keywords

toponyms, anoikononyms, minor place-names, Pohořelice, borderline area, South Moravia

Úvod

Zpracování zeměpisných jmen konkrétní lokality patří mezi oblíbené náměty topomastických článků a studií. Povětšinou jejich autoři shromáždí poměrně obsáhlý materiál a důkladně jej analyzují. Hodnotu podobných počínů pak navyšují pokusy o zobecnění a úvahy o tendencích vývoje toponymie v jistém časovém úseku či v širším regionu.

V našem příspěvku bychom rádi na příkladu jihomoravského pohraničního města přispěli k poznání toponymie oblasti, v níž do konce 2. světové války žilo majoritně německé obyvatelstvo. Zároveň lze na základě získaného materiálu vyslovit některé závěry o současném stavu znalosti toponym v závislosti na různých ukazatelích, např. generační příslušnosti respondentů či charakteru pojmenovaných objektů.

Zkoumaná lokalita

Pohořelice leží asi 25 km jižně od Brna v dnešním okrese Brno-venkov, v nadmořské výšce 181 m n. m. na řece Jihlavě. Bývalé královské věnné město se strategickou polohou na trase z Brna přes Mikulov do Vídně, z níž se právě v Pohořelicích odbočuje i na Znojmo, bylo po několikasetleté etapě městečka poddanského opětovně povýšeno na město v r. 1885. Od roku 1903 Pohořelice ležely ve středu stejnojmenného soudního okresu a všechny obce, které pod ně administrativně spadaly, se

¹⁾ Tento článek je výstupem projektu Výzkum pomístních jmen vybraných oblastí Moravy poskytovatele Grantové agentury České republiky (GA ČR 406/11/P082).

vyznačovaly až do konce 2. světové války převahou německého obyvatelstva.²⁾ Pohořelice, německy Pohrlitz, ležely velmi blízko jazykové hranice, která byla odtud vzdálena pouze několik kilometrů východním směrem. Německý byl ještě severovýchodně ležící sousední Smolín (asi 4 km vzdálený), avšak Přibice (vzdálené asi 5 km jihovýchodním směrem) a Žabčice (7 km směrem na východ) byly už české. Do 2. světové války žila v Pohořelicích vedle Čechů a Němců rovněž židovská komunita, politicky samostatná až do roku 1919, kdy byla sloučena s městem, respektive s křesťanskou obcí. V současné době patří administrativně k Pohořelicím i bývalé samostatné vsi Smolín a Nová Ves a také Velký Dvůr (ten však nebyl dříve samostatnou obcí, nýbrž jen osadou),³⁾ celkový počet obyvatel je 4678.⁴⁾

Pohořelice byly už od středověku česko-německé, obě národnosti i oba jazyky zde koexistovaly, v různých obdobích převažoval tu český živel, tu německý. Židovské obyvatelstvo jazykově tíhlo spíše k němčině. Velké změny v poměru české a německé národnosti Pohořelice prodělaly ve 20. století. V roce 1900 byl poměr Němců a Čechů 2735 : 723, v r. 1910 už 3119 : 359 (počet Němců se tedy o něco zvýšil na úkor Čechů). V r. 1921 došlo k zásadnímu obratu, k české národnosti se přihlásilo 2229 obyvatel, zatímco k německé 1226. V posledním předválečném sčítání lidu se situace změnila ve prospěch Čechů ještě více (2816 Čechů : 1210 Němců). Do r. 1918 byly tedy Pohořelice městem německým s českou menšinou, od 20. let městem českým se silnou německou menšinou, počet židovského obyvatelstva vykazoval od přelomu století sestupnou tendenci (v r. 1930 zde žilo Židů 264).⁵⁾ Demografické zvraty byly výsledkem intenzivní agitace nejružnějších vlivných spolků či jedinců, přičemž situace přála v různých obdobích střídavě českým a německým. Pohořelice se tak poněkud vymykají z celkového rázu jihomoravského pohraničí, protože ostatní obce přinejmenším celého soudního okresu Pohořelice byly až do války většinou německé, bez podobných národnostních výkyvů.

²⁾ Srov. Statistický lexikon obcí v zemi Moravskoslezské, v Praze 1935, s. 82–83. K historii a demografickým poměrům v Pohořelicích více J. Bartoš a kol., Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960, sv. IX, okresy: Znojmo, Moravský Krumlov, Hustopeče, Mikulov, Ostrava 1984, s. 313–315; A. Kratochvíl, Vlastivěda moravská. II. Místopis Moravy. Brněnský kraj. Pohořelský okres, Brno 1913, s. 29–86; 750 let města Pohořelice, Pohořelice 1973; R. Kryčer, Jihomoravští hraničáři, Brno 1925 (nacionálně pročesky a protiněmecky zabarvená publikace); G. Frodl – W. Blaschka, Der Kreis Nikolsburg von A bis Z, Geislingen/Steige 2006, s. 163–168.

³⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 30.

⁴⁾ Údaj k 1. 1. 2013, viz http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/publ/1301-13-r_2013 [citováno k 23. 9. 2013].

⁵⁾ Demografické údaje viz Historický místopis, o. c. v pozn. 2, s. 313.

Během 2. světové války a zejména po ní se situace v Pohořelicích stejně jako ve všech pohraničních lokalitách dramaticky změnila. Za války bylo deportováno židovské obyvatelstvo a po válce odsunuto německé. V transportech zahájených v r. 1946 bylo vysídleno 44,9 % Němců z předválečného počtu (543 z původních 1210 v r. 1930).⁶⁾ Zůstalo pouze nemnoho jedinců, většinou žijících ve smíšených manželstvích. V poválečné vlně dosídlování přišli do Pohořelic jednak noví obyvatelé z vnitrozemí, jednak reemigranti, zejména Volynští Češi.⁷⁾

Toponymie Pohořelic

Pohořelice sice patřily do oblasti pohraničí, majoritně osídleného Němci, avšak pomineme-li židovské obyvatelstvo, nelze jednoznačně tvrdit, že byly převážně české či německé, jak vyplývá z již uvedených faktů. Svým způsobem vyrovnaná národnostní situace měla velký vliv na toponymii, jejímž výrazným rysem bylo paralelní existování českých i německých názvů. V okolních obcích, dlouhodobě majoritně německých, byla situace odlišná – názvy zde byly většinou pouze německé a užívalo je i menšinové české obyvatelstvo.

Dnešní stav toponymie v pohraničních oblastech je výsledkem poměrně komplikovaného společenského vývoje v 2. polovině 20. století. Po odsunu německého obyvatelstva přirozeně zanikla německá toponymie, a to buď zcela, nebo ze značné části, na konstituování nové toponymie se podílelo zejména nově příchozí obyvatelstvo, vliv starousedlíků (českých či německých) byl většinou relativně malý. Na úpravu toponymie po válce měla vliv i úřední revize pomístního názvosloví realizovaná Návoslovnou komisí ministerstva stavebního průmyslu.⁸⁾ V pohořelickém katastru (ležel tehdy v židlochovickém okrese) byly upraveny následující, původně německé názvy, zejména výraznějších či větších objektů: *Filipsbergen* → *Úlehla* (vrch; MNV Pohořelice navrhol *Oulehla* jako „starý užívaný název“, při schválení komisí byl odstraněn nářeční prvek), *Freie Garten* → *Svobodné zahrady* (pozemková trať; dle návrhu MNV „vžitý a užívaný název v místě“), *Unter Schachen* → *Dolní Líchy* (pozemková trať; dle návrhu MNV „užívaný název“), *Hacken Wald* → *Hák* (lesní oddělení; dle návrhu MNV „užívaný název v místě“), *Neuer Teich* → *Nový rybník* a *Nová louka* (pozemková trať přetáá silnicí – na východ od ní místo nazváno

⁶⁾ M. Markel, Vysídlení Němců z jižní Moravy 1945–1949, Brno 2002, s. 149.

⁷⁾ K. Fojtík, K problematice výzkumu etnických procesů v pohraničních územích a enklávách v Jihomoravském kraji. In: A. Navrátilová a kol., Etnické procesy v nově osídlených oblastech na Moravě. Na příkladě vybraných obcí v Jihomoravském a Severomoravském kraji, Brno 1986, s. 9–31.

⁸⁾ K ní více L. Hanzalová, Revize pomístního názvosloví po r. 1945, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 16, 1975, s. 600–605, V. Šmilauer, Revize českých pomístních jmen, Naše řeč 40, 1957, č. 9–10, s. 260–277.

Nová louka, na západ od ní *Nový rybník*), *Alter Teich* → *Starý rybník* (pozemková trať; český název navržen jako „užívaný název“). Seznam navrhovaných názvů byl ze Židlochovic odeslán do Prahy v r. 1953.⁹⁾ Ve všech uvedených případech šlo o názvy, které byly pohořelickými Čechy zaužívané, o čemž svědčí to, že jsou uvedeny jako ekvivalenty německých jmen už ve vlastivědě z r. 1913.¹⁰⁾ To bylo jistě jedním z důvodů, proč se názvy po válce ujaly a existují dodnes.

V rámci našeho výzkumu pohořelické toponymie jsme získali zeměpisné názvy z osmi zdrojů (uvádíme je chronologicky podle jejich data vydání či sepsání):

1. tereziánský katastr k r. 1749¹¹⁾ (TK),
2. stabilní katastr k r. 1825¹²⁾ (Stk),
3. publikace řady *Vlastivěda moravská* z r. 1913,¹³⁾ jež uvádí názvy z nespecifikovaných zdrojů, předpokládáme jejich existenci v době vzniku díla,
4. soupis pomístních jmen z *Pohořelic* z r. 1967¹⁴⁾ (soupis PJ),
5. *vlastivěda Břeclavsko* z r. 1969,¹⁵⁾ názvy rovněž uvádí z nespecifikovaných zdrojů, předpokládáme jejich existenci v době vzniku díla,
6. publikace *Der Kreis Nikolsburg*,¹⁶⁾ také neuvádí zdroj názvů, avšak vzhledem k charakteru knihy jde o toponymii předválečnou, německou,
7. základní mapa současná 1:10 000,
8. vlastní výzkum v *Pohořelicích* realizovaný v r. 2013.

Seznam názvů v jednotlivých zdrojích je uveden v tabulce na konci textu.

V našem příspěvku bychom rádi představili tu část pohořelické toponymie, která patří v současnosti k používané a známé. Naším cílem tedy není analyzovat veškeré názvy, které lze z dostupných zdrojů získat. Východiskem pojednání jsou pro nás vybrané názvy získané terénním výzkumem, starší doklady jsou uvedeny v tabulce pro ilustraci a jsou využity zejména k výkladu některých názvů německého původu. Na

⁹⁾ Zdroj: Sekretariát Názvoslovné komise Český úřad zeměměřičský a katastrální, Praha, Standardizační seznamy, okres Židlochovice, 1950–1962. Za poskytnutí podkladů děkuji Tomáši Markovi z Český úřad zeměměřičský a katastrální.

¹⁰⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 78.

¹¹⁾ Názvy excerpovány z publikace *750 let*, o. c. pozn. 2, s. 9, z *vlastivědy V. Nekuda* (red.), *Břeclavsko. Vlastivěda moravská*. Musejní spolek v Brně – Okresní archiv pro okres Břeclav v Mikulově, 1969, s. 560.

¹²⁾ Dostupný on-line na archivnimapy.cuzk.cz [citováno k 23. 9. 2013].

¹³⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 78.

¹⁴⁾ Uložený v dialektologickém oddělení Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Soupis vypracoval Alois Ferulík a za jeho poskytnutí děkuji vedoucí oddělení PhDr. Mileně Šípkové, CSc.

¹⁵⁾ V. Nekuda, o. c. v pozn. 11, s. 560.

¹⁶⁾ G. Frodl – W. Blaschka, o. c. v pozn. 2, s. 163–164.

tomto místě je nutno rovněž podotknout, že přestože administrativně jsou součástí Pohořelic rovněž Smolín, Nová Ves a Velký Dvůr, respondenti z Pohořelic důsledně odlišují hranice všech částí i jejich toponymii. Názvy z těchto tří připojených lokalit do výzkumu zahrnuty nejsou. Vzhledem k tomu, že se podařilo získat respondenty z různých generací, jsou součástí pojednání o toponymech i poznatky o generační znalosti názvů.

V souladu s tradičním dělením zeměpisných jmen pojednáváme o získaných názvech v rámci dvou kapitol: názvy místních částí a pomístní jména. Pohořelice mají rovněž oficiální uliční názvy,¹⁷⁾ do nichž, jak známo, pronikají mnohdy původní pomístní jména. Na ně nebyl výzkum zaměřen, ve výzkumu mluvčí spontánně uvedli uliční název *Stará obec* (k němu viz níže), a dále *Habrmanka* pro dnešní ulici *Znojemskou*. Název je užíván pouze respondenty starší generace a vychází z meziválečného německého názvu *Habermann-gasse*, v němž je uchováno jméno stavitele silnice (později byla přejmenována na *Konrad-Henlein Straße*, po válce na *Znojemskou*).

Názvy místních částí

Pro termín místní část se tradičně užívá definice „skupina domů (po příp. jednotlivý dům), ležící odděleně od vlastní osady a mající zvláštní místopisný název nebo zvláštní určení (na př. železniční stanice, továrna a pod.).“¹⁸⁾ V. Šmilauer ve svém článku dodává, že místní části „bývají geograficky odděleny od obce, nemají vlastní číslování domů, bývají to mlýny, myslivny, hájovny, poplužní dvory, kolonie, roztroušené chalupy, samoty“.¹⁹⁾ Jak však vyplývá z toponomastické produkce, termín místní část se chápe poněkud širěji. Nemusí jít vždy o části obcí geograficky oddělené či ležící mimo vlastní osadu; jako místní části se označují rovněž zastavěné plochy, které jsou pro „odlišení od ostatní zástavby z důvodů identifikace nějak pojmenovány“.²⁰⁾ Rovněž údaje ze soupisů získaných v dotazníkové anketě během 60.–80. let potvrzují, že stávající definici termínu by bylo žádoucí poněkud aktualizovat. Autoři soupisů vpisovali do příslušných kolonek např. uliční názvy (oficiální i neoficiální), pod pojmem místní část chápali jakoukoliv část obce (mnohdy i nezastavěnou), která měla své pojmenování: typicky šlo o název části obce, která je něčím charakteristická

¹⁷⁾ Jejich seznam viz <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=16672> [citováno k 23. 9. 2013].

¹⁸⁾ Statistický lexikon, o. c. v pozn. 2, s. IX. Této definice se přidržují rovněž instrukce k soupisu pomístních jmen, srov. L. Olivová-Nezbedová – M. Knappová – J. Malenínská – J. Matúšová, *Pomístní jména v Čechách*, Praha 1995, s. 44, pozn. 36.

¹⁹⁾ V. Šmilauer, o. c. v pozn. 8, s. 260, pozn. 1.

²⁰⁾ L. Olivová-Nezbedová, *Jak vznikají názvy místních částí*, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 26, 1975, č. 1–3, s. 326.

(polohou, velikostí, bývalým objektem ad.), a tento rys se stal motivem jejího pojmenování.²¹⁾

Terénní výzkumy nejen v Pohořelicích ukazují, že názvy částí obcí a jiných objektů ležících v intravilánu, tj. v zastavěné části obce, patří vesměs mezi všeobecně známá a užívaná pojmenování, spontánně je uvádějí respondenti všech generací.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, v Pohořelicích žila do 2. sv. války židovská komunita. Židovské obyvatelstvo mluvilo převážně německy a patřilo mezi majetnější vrstvu (tradičně se živilo převážně obchodem). Části města, v níž žilo, se dodnes poměrně běžně říká *Židy*, název je rozšířený mezi všemi generacemi. Mezi známé pojmenování patří i oficiální název jedné ze zdejších ulic, v níž stávala do svého zboření během války synagoga, *Stará obec*. Dodnes existuje v Pohořelicích i židovský hřbitov, na nějž upomínají i některá pomístní jména ze starších zdrojů (např. *Lahnen hintern Judenfreudhof* ve Stk, *Za židovským hřbitovem* v soupisu PJ).

České obyvatelstvo patřilo v Pohořelicích mezi chudší vrstvu, žilo většinou v lokalitě dodnes zvané všeobecně *Chaloupky*, vymežitelné zhruba trojúhelníkem Moravské nám. – ulice Nová – řeka Jihlava. Ještě dnes si tato část Pohořelic zachovává původní charakter: většina domků má malý půdorys i malou pozemkovou výměru.

Na opačném konci Pohořelic patří mezi známé názvy *U staré cihelny* nebo též *U cihelny*. Jde o lokalitu na konci dnešní ulice Znojenské, naproti bývalým kasárnám, v níž bývala cihelna. Pro již zmíněná bývalá kasárna se dodnes užívá pojmenování *Kasárna*, po jejich zrušení v 90. letech byly objekty částečně přestaveny na byty. Rodiny příslušníků Československé armády bydlely ve *Vojenském paneláku* poblíž hřbitova.

Nedaleko lokality *U cihelny* je místní část zvaná *Kradlůvka* a v její těsné blízkosti *Malej a Velkej dům hrůzy*. *Kradlůvka* i *Malej dům hrůzy* a *Velkej dům hrůzy* označovaly obydlí pohořelické lůzy, chudiny a nižší společenské vrstvy, dnes už se dle respondentů tento kolorit z lokalit vytratil. Ve směru zpět k centru Pohořelic, u křižovatky silnice na Vídeň a na Znojmo v místě, kde dnes stojí hotel Morava, býval dříve statek, po jehož zboření byl právě hotel vybudován. Tomuto objektu se říkalo *Stará pošta* a byl na tomto místě vybudován po r. 1807 jako dědičná pošta.²²⁾ Název je znám mezi starší a střední generací. Mezi všeobecně známé názvy patří *Zámeček*, též *Paarův zámeček*. Dnes jde o poněkud zdevastovaný objekt tvořící zadní trakt pohořelické základní školy na náměstí. V dnešní podobě byl vybudován na místě bývalého zámku koncem 17. století, poté co připadl hraběnce Paarové. V jeho těsné blízkosti stojí

²¹⁾ Za upřesnění informací děkuji Mgr. Stanislavě Spinkové a Mgr. Martě Šimečkové z dialektologického oddělení Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

²²⁾ 750 let, o. c. v pozn. 2, s. 34.

dlouhý obytný blok všeobecně zvaný *Mušovák*. Název je motivován skutečností, že byty byly přidělovány koncem 70. let obyvatelům zatopené vsi Mušov (vzdálené asi 13 km jižním směrem od Pohořelic; dnes je na jejím místě vodní nádrž Nové Mlýny).

Jak uvádí vlastivědná literatura, v Pohořelicích bylo v minulosti celkem pět svobodných dvorů, postupně byly skoupeny vrchností a posléze zrušeny.²³⁾ Největší z nich stál na dnešním náměstí Svobody a v pramenech je nazýván *U okrouhlého kamene* nebo *Runden Stein*,²⁴⁾ podle výrazného nárožního stavebního komponentu, dochovaného dodnes. Později v něm býval německý hotel *Pfann*, jehož název starší generace ještě zná.²⁵⁾ Názvy ostatních svobodných dvorů se dnes již neužívají.

Mezi názvy užívané spíše starší generací patří *Mexiko/Mexík* a *Krakov*. Jde o bývalé samoty, v případě *Mexíku* o bývalý *Dvůr u Cyrila (Marienhof, dnes oficiálně Mariánský dvůr)*, *Krakov*, dříve *Wilhelmshof*, dnes nese oficiální název *Vilémov*.²⁶⁾ Název *Krakov* je doložen už k r. 1913, pojmenování *Mexík* je patrně novější. Respondenti oba názvy vysvětlují tak, že zde bydleli nájemní dělníci (Chorvaté, Slováci, Cikáni), a vzhledem k jejich temperamentu se zde odehrávaly dosti divoké scény. Jména *Mexiko* či *Mexík* jsou na našem území častá, vznikala v době mexických válek zejména jako označení kolonií. Objekty patřily za éry minulého režimu státnímu statku, po jeho zprivatizování byly rozprodány. Dnes sem údajně město Pohořelice sestěhovává sociálně slabé a problémové nájemníky.

Mezi běžně známé názvy patří i názvy restauračních zařízení existujících (např. *Balaton*), ale i zrušených (*Radnice*) a dávno neexistujících (*Koníčkův hotel/hotel U Koníčků/hospoda U Koníčků*). Ve starší generaci přetrvává znalost názvů dvou ze čtyř hájenek, které jsou na pohořelickém katastru, a to *hájenka na Vlasaticko* (též *hájenka u Proklaté*), pojmenovaná podle polohy u lesa *Proklatá* kousek od sousedních Vlasatic, a *Cechmajstrova hájenka*, nazvaná podle příjmení současného hajného.

Pomístní jména

Pomístní jména jsou jednou z nejobsáhlejších skupin vlastních jmen, charakterizuje je velká tvarová a početní proměnlivost. Představují významný materiál jazykový, avšak s ohledem na původ vzniku a okolnosti užívání mají význam i pro jiné disciplíny, zejména historické. Nejčastěji bývá zmiňována jejich vlastnost ukrývat v sobě historii a upomínat na skutečnosti, které již neexistují. Na dnešním katastru Pohořelic např. existovala řada osad, které zanikly v 2. polovině 15. století za války

²³⁾ K nim více viz A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 53–59.

²⁴⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 53.

²⁵⁾ V pramenech se objevuje též nesprávný název *Pfaun* – tak např. A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 53.

²⁶⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 30.

Jiřího z Poděbrad s uherským králem Matyášem.²⁷⁾ Památka na ně se ojediněle zachovala i v pomístních jménech, např. *Němčické pole*, název užívaný v základní mapě, mezi respondenty však neznámý.

Katastr Pohořelic je ve směru od severu k jihu rozdělen silnicí Pohořelice – Nová Ves do dvou zhruba stejně velkých částí (západní a východní). Tyto dvě poloviny měly ve starší době odlišný charakter: zatímco v západní části nebyl žádný výrazný vodní tok ani jiná vodní plocha a nacházela se zde téměř výlučně zemědělská půda (pole), dokonce zde byly kdysi i vinice, východní část zhruba od dnešního *Mlýnského náhonu* směrem na východ byla ovlivněna tokem řeky *Jihlavy*, která se zde v minulosti větvila do několika meandrujících říčních ramen. Celá tato část byla pokryta loukami a lesy. Tato situace je dobře patrná ještě na indikační skice z roku 1825²⁸⁾ a stopy původního krajinného rázu jsou dodnes uchovány i v některých pomístních jménech. Charakter této části se změnil po druhé světové válce, kdy došlo k úpravě říčního koryta *Jihlavy*. Řeka byla zregulována, její původně členitý tok se srovnal, což odvodnilo okolní pozemky, které byly přeměněny na zemědělsky využívanou, tj. ornou půdu.

Poměrně početnou a zajímavou skupinou názvů v rámci pohořelické toponymie jsou **hydronyma** pojmenovávající vodní plochy a toky. Již zmíněné řece *Jihlavě* se v Pohořelicích běžně říká *Jihlavka*, stejně jako ve všech obcích, jejichž katastrem protéká nebo jichž se její tok nějak týká (severně od Pohořelic např. Cvrčovice, Odovice, Malešovice, Medlov). Než bylo vystavěno vodní dílo Dalešice a zregulován tok *Jihlavy*, docházelo v Pohořelicích i okolních obcích často k povodním (výjimečně i dnes). Při nich se voda valila přes koryto zvané *Stará řeka*, dodnes patrné při příjezdu do Pohořelic po Brněnské ulici. Voda město při povodni obtékala a za městem se vracela zpět do říčního koryta *Jihlavy*. Kromě řeky *Jihlavy* protéká Pohořelicemi *Mlýnský náhon*, který se ve Cvrčovicích (sousední ves severně od Pohořelic) vyděluje z *Jihlavy*, teče směrem na jih a vlévá se do novoveských rybníků. Pojmenování získal podle toho, že poháněl mlýn ve Velkém Dvoře. K vodním plochám lze počítat i mladší název *Kolo* označující menší vodní nádrž za *Zámečkem* v pohořelickém parku.

Významnou skupinou pohořelických hydronym byly zejména v minulosti **rybníční názvy**. Většina zdejších rybníků vznikla během 16. století intenzivní činností Pernštejnů, kteří pro účely vybudování rybníční sítě skupili pozemky zaniklých vsí.²⁹⁾ Rybníční soustava zasahující nejen Pohořelice, ale také např. sousední Vlasatice či Novou Ves byla z velké části zrušena v 19. století v reakci na velký pokles ceny rybi-

²⁷⁾ 750 let, o. c. v pozn. 2, s. 9–10, 21–22.

²⁸⁾ Dostupné pod archivnimapy.cuzk.cz [citováno k 23. 9. 2013].

²⁹⁾ 750 let, o. c. v pozn. 2, s. 21.

ho masa a teprve po 2. světové válce se začalo s obnovou vysušených rybníků a s výstavbou nových.³⁰⁾ V současné době je na katastru Pohořelic pouze jeden rybník, a to *Starý rybník*. Byl založen ve 20. letech 16. století jako *Starost* (v některých zdrojích též *Starosta*) spolu s dalšími třemi (*Příbyl*, *Netušil*, *Nadýmač/Nadymač*).³¹⁾ Pro lokalizaci zaniklých rybníků, jejichž názvy kromě *Starého rybníka* dnes nejsou mezi respondenty známé, poslouží dobře císařské otisky indikační skici Pohořelic.³²⁾ Z nich je zřejmé, že v době pořízení mapy, v roce 1825, již byly na místě *Starého rybníka* louky (na skice nazvány *Alte Teich*). Tento jediný rybník byl v Pohořelicích po válce obnoven na stejném místě a jeho součástí jsou dnes rozsáhlé sádky. Název *Haide Teich* označuje na indikační skice pole ležící v místech někdejšího rybníka *Netušil*,³³⁾ název *Przibil Wald* pojmenovává les a louky v místech bývalého rybníka *Příbylu*. Kde ležel *Nadýmač/Nadymač*, bohužel už z mapy nevyčteme. Za správy Pernštejnů byl založen rovněž *Nový rybník*, na jehož bývalou existenci dnes upomíná název pole v základní mapě. Toto pojmenování však také nepatří k názvům, jež informátoři znají.

Nejpočetnější podskupinou pomístních jmen jsou **agronyma**, názvy pozemkové (zejména názvy polí, luk, lesů ad.). Z výzkumu v Pohořelicích vyplývá, že jsou známé v naprosté většině pouze starší generaci. Jedním z nejstarších doložených pohořelic-
kých názvů je *Krcholec*. Dle E. Schwarze je zmíněn již k roku 1683 v podobě *Kirichholz*,³⁴⁾ dle A. Kratochvíla je název doložen již k roku 1608 a později k roku 1694.³⁵⁾ Jde o slovo německého původu, dnešní podoba známá starším respondentům vznikla adaptací kompozita *Kirchholz/Kirchenholz*.³⁶⁾ Šlo původně o les ležící severovýchodně od dnešního městského parku, který patřil k faře (jedna z respondentek vzpomíná: „Moje babička chodívala do Krcholce na dřevo“). Zůstaneme-li v této části pohořelic-
kého katastru, tj. směrem k dálnici Brno-Mikulov, na východ od *Krcholce*, po obou stranách ulice *Brněnské*, leží pozemky zvané *Líchy*. Ještě dnes je větší část pozemků využívána jako orná půda, avšak na části jsou postaveny budovy tiskárny a autoopravny. Bývalý německý ekvivalent *Schachen* dnes již není známý, ani označení *Horní líchy* (nad silnicí) a *Dolní líchy* (pod silnicí), které lze najít v současné základní mapě, případně německé ekvivalenty *Obere Schachen* a *Untere Schachen*. Označení

³⁰⁾ 750 let, o. c. v pozn. 2, s. 121.

³¹⁾ 750 let, o. c. v pozn. 2, s. 22; A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 40.

³²⁾ Dostupné pod archivnimapy.cuzk.cz [citováno k 23. 9. 2013].

³³⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 3.

³⁴⁾ E. Schwarz, *Volkstumsgeschichte der Sudetenländer. II. Teil: Mähren-Schlesien. Handbuch der sudetendeutschen Kulturgeschichte. 4. Band*, München 1966, s. 165.

³⁵⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 78, pozn. 3.

³⁶⁾ K adaptaci německých anoikonym se zadním členem *-holz* srov. J. Pleskalová, *Slovotvorné adaptace německých pomístních jmen v české anoikonymii*, *Acta universitatis Lodziensis*,

lícha (úzký pruh pole; pole vůbec³⁷⁾) se běžně objevuje jako apelativum i v pramenech k pohořelické historii.³⁸⁾ V těsné blízkosti *Lích*, respektive *Horních lích*, vedle benzinové stanice, je lesík zvaný *Šišťot* nebo též *Šišťat*. Tento název rozšířený mezi starší i střední generací dnes pojmenovává pozůstatek někdejší střelnice, později parku, prvorepublikového promenádního místa, kam chodili podle vzpomínek respondentů pohořelíci měšťané korzovat. Název vznikl adaptací německého *Schiessstätte* ‚střelnice‘ a není na Moravě ojedinělý.³⁹⁾ Vedle *Šišťotu* ve směru do centra Pohořelic, za domy v ulici Brněnské, navazují pozemky zvané *V zahradách*. Tento název zná starší generace, označení *Svobodné zahrady* užití v mapě je ekvivalentem německého paralelního názvu *Freigärten*. Pamětníci uvádějí, že šlo o pás zahrad s ovocnými stromy.

Na druhé straně ulice *Brněnské*, po pravé straně ve směru od Pohořelic, leží pozemky orné půdy zvané *Tále* nebo též *Tály*, název je známý nejstarší generaci. Někteří pasivně znají i jejich dělení na *Zadní*, *Přední* a *Prostřední*, název *Zadní tále* lze najít i v základní mapě. Význam apelativa *tál* ‚díl, podíl‘ (německého původu)⁴⁰⁾ potvrzují i informátoři užitím substantiva v kontextu: ‚já mám tálek‘ ve významu ‚já mám pozemek, kousek pozemku‘. Kousek od *Tálů* jsou *Mučilky* (na mapě zapsáno jako *Mučílky*), dle informátorů ‚se traduje, že tam byl někdo popraven‘. Vzhledem k tomu, že těmito místy protékala před regulací řeka *Jihlava*, a půda zde tudíž byla jistě vlhká, protože se zde držela voda, je podle našeho názoru legitimní vidět původ pojmenování v podobě *Močilky* (která je ostatně na Moravě poměrně častá). K přiklonění ke slovesu *mučit* došlo podle našeho názoru sekundárně po změně charakteru lokality (odvodnění a vysušení po regulaci *Jihlavy*) a součástí lidové etymologie se stala i historka o údajném popravení. (Nicméně není zcela vyloučeno, že šlo skutečně o místo výkonu spravedlnosti, neboť Pohořelice měly až do r. 1729 hrdelní právo.⁴¹⁾) Poblíž *Mučilek* jsou pozemky zvané *Vostudy* (na mapě *Ostudy*), název polí, jejichž majitelé se podle informátorů ‚hádali o každý centimetr‘.

Pozůstatkem bohatých lesních porostů v okolí členitého toku řeky *Jihlavy* jsou v této části katastru, na hranici se sousedními Přibicemi, dva lesní celky: *Studýnková* (německy *Bründlwald*) a *Hák* (německy *Haakenwald*). Jde o smíšené lesíky, místy

Folia linguistica 27, 1993, s. 222.

³⁷⁾ SSJČ on-line, dostupný pod <http://ssjc.ujc.cas.cz/>, heslo *lícha* [citováno k 23. 9. 2013].

³⁸⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, např. s. 53, 54 a další.

³⁹⁾ Srov. pomístní jméno *Šišťot/Šišťot* v Brně-Líšni, M. Čornejová – F. Bačovský, Líšeňská pomístní jména. In: P. Krafl a kol., Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme, Brno-Líšeň 2009, s. 66.

⁴⁰⁾ SSJČ on-line, dostupný pod <http://ssjc.ujc.cas.cz/>, heslo *tál* [citováno k 23. 9. 2013].

⁴¹⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 77.

akátové, místy remízovitého charakteru. Motiv pojmenování *Hák* není jasný, *Studýnková* získala název proto, že v ní byly dvě studánky s velmi čistou vodou; informátorky vzpomínají, že do *Studýnkové* chodily v mládí na konvalinky a vodu ze studánek pily.

Postoupíme-li blíže k centru Pohořelic, přejedeme tzv. *Velký most* přes řeku. Podél břehu řeky směrem na pravou stranu od mostu bylo místo zvané *Tmavé vrby*, kde rostly husté a tmavé vrby; jejich pozůstatky jsou zde ještě dnes. V těchto místech byly také takzvané *Štyrgártle* (někteří je ještě dělili na *První* a *Druhé*). Informátoři uvádějí, že ještě před regulací *Jihlavy* se tak označovalo okolí nad částí řeky s pěknou písčnou pláží, kam se „celé Pohořelice chodily koupat“. Název je německého původu, první část kompozita snad představuje substantivum *Stier* ‚býk‘ – možná je souvislost s názvem *Býčí kout/Béčí kót*, který pojmenovával lokalitu v těchto místech.

Přesuneme-li se do západní části Pohořelic, je nutné zmínit někdejší cukrovar, jeden z nejvýznamnějších na jižní Moravě. Na jeho existenci dodnes upomíná název *Za cukrovarem* v základní mapě, který však patří pouze do oficiální roviny, respondenti jej neuvádějí. V souvislosti se zpracováním řepy vzpomínají informátoři na název *Šlamový pole* nebo též *Kalové pole* pro bažinaté pozemky naproti cukrovaru, na něž se vypouštěl odpad z mytí řepy. Směrem dále na západ v sousedství cvrčovického katastru jsou pozemky zvané *Grunty* či *V gruntách*, respondenty známé pouze pasivně.

Mezi známé názvy patří pojmenování polí v okolí silnice na Novou Ves, *Štyngary* (též *Horní* a *Dolní Štyngary*) a *Štyngarky*. Německý ekvivalent názvu doložený ve vlastivědě z roku 1913 je *Stingarfeld*, v TK najdeme název *Stincker*. Jde patrně o pozemky, které popisuje A. Kratochvíl jako „bahno u Pohořelic „Stingarsee““.⁴²⁾ Pozemky byly původně močálovité a je více než pravděpodobné, že v první části původně německého názvu se skrývá sloveso *stinken* ‚páchnout, smrdět, zapáchat‘. Ještě ze zákresu v indikační skice k roku 1825 je patrné, že částí pozemků nazvaných *Stingarfeld unter der Kaiserstraße* protéká potok (dnešní *Šumický potok*), mírně se zde rozlévá mimo koryto a tvoří tak místo se stojatou vodou. Název *Dolní Štyngary* dnes nese i průmyslová zóna vybudovaná v těchto místech. Ojediněle známý je název *Hungrfelt* nebo *Hungrfelty*, dnes v mapě zapsáno jako *Přední hladové pole*. Respondentka uvádí, že „tam nic nerostlo“.

Ve východní části katastru Pohořelic bývaly dříve i vinice. Na jejich někdejší existenci dnes může upomínat pouze název *Přední hora*, název *Krátké* ani *Úlehle* nikoliv. Dnes jde o pozemky s ornou půdou, avšak ani jeden z uvedených tří názvů neznají respondenti žádné generace ani pasivně.

⁴²⁾ A. Kratochvíl, o. c. v pozn. 2, s. 3.

Zamíříme-li z Pohořelic přes *Štyngary* dále na jih, narazíme na křižovatce se silnicí na Vlasatice na „jediný skutečný les“, jak tvrdí respondenti, s názvem *Proklatá*. Patří mezi všeobecně známé názvy a pojmenovává poměrně rozsáhlý lesní porost s hájenkou a bažantnicí. K původu názvu jedna z informátorek ve Vlasaticích uvedla, že les ležící na někdejší důležité obchodní cestě z Brna do Vídně byl v minulosti úkrytem lupičů, kteří okrádali cestující. V jižní části pohořelického katastru patří k známým názvům ještě *Horní les*, řidčeji jeho německý ekvivalent *Óbrwold*; dnes je objekt v mapě nazván jako *Remíz*. Někteří respondenti znají i název místa významných archeologických nálezů v jižní části katastru, *Klásterka*.

Od *Štyngarů* na východ směrem k poli *Nový rybník* a lesu *Hák* je pozemek, orná půda, v mapě označený jako *Bažantnice*. Jde o jeden z názvů odkazujících na zaniklé reálie: na indikační skice je ještě patrné, že v těchto místech skutečně byla bažantnice (na skice zapsáno *Fasangarten*). Název v české ani v německé podobě není mezi respondenty známý. Velmi živý mezi respondenty starší generace je název *Hrázky/Na hrázkách*. Pochází údajně už z dob první republiky. Jde o pás navršené zeminy oddělující mlýnský náhon od okolních polí: začíná u posledních domů a končí až u železniční trati v Novém Dvoře. Po této „hrázi“ vede cesta. Název vstoupil i do pohořelické urbanonymie (název ulice *Na Hrázkách*).

Shrnutí

Na příkladu Pohořelic jako města ležícího v oblasti jihomoravského pohraničí, v níž do období 2. světové války žilo majoritně německé etnikum, je možné sledovat **vztah dvou vrstev toponymie**, české a německé. Zdejší relativně vyrovnaná národnostní situace umožnila jednak vytvoření obou zmíněných vrstev, jednak jejich relativně nenásilné a nerušené koexistování, které bylo utnuto až koncem 2. světové války a odsunem Němců. To přirozeně znamenalo zánik německé anoikonymické vrstvy jako takové. S ohledem na uvedenou demografickou situaci však řada původně německých pomístních jmen přežila v paměti respondentů až do dnešních dnů (a to jak těch, která měla český ekvivalent, tak těch, která jej neměla). Po válce přirozeně zvítězily české varianty názvů, jelikož však šlo o názvy zaužívané, nedošlo v kontinuitě před- a poválečné toponymie k výraznému zlomu. Ostatně i navržené podoby schválené Názvoslovnou komisí v poválečné revizi pomístního názvosloví vycházely z existujících a známých názvů, což přispělo k jejich stabilitě a přežití až do současnosti. Novější vrstvu toponymie představují názvy odrážející reálie mladšího vývoje, a tudíž neměly a nemají německé ekvivalenty; jde zejména o názvy místních částí, např. *Kasárna*, *Mušovák*, *Vojenský panelák*.

Při výzkumu toponymie Pohořelic byla zkoumána **znalost názvů**, zejména ve vztahu k pojmenovanému objektu a ve vztahu ke generační příslušnosti respondentů. Ukazuje se, že mluvčí všech generací velmi dobře znají a aktivně užívají názvy místních částí, respektive částí obce v intravilánu (*Kradlůvka, Kasárna, Mušovák, Chaloupky, Židy* ad.). Mezi hojně užívané a známé názvy u všech generací patří názvy výrazných objektů, v Pohořelicích např. nečetných lesních celků (*Proklatá, Hák*) a zejména hydronyma (rybníční názvy, názvy vodních toků a ostatních vodních ploch – *Starý rybník, Jihlavka, Mlýnský náhon, Kolo*). Naopak znalost pozemkových názvů, zemědělsky využívaných objektů, zejména polí, je omezena většinou pouze na nejstarší generaci a většina z nich je i těmto respondentům známa pouze pasivně. Zajímavé je v této souvislosti sledovat vztah toponym a kontextu, do něhož respondenti názvy zasazují: u názvů zemědělských objektů je to minulost („Moje babička chodívala do Krcholce na dřevo“, „V Hungrfeltu nic nerostlo“). Tyto názvy jsou spjaté většinou s dětstvím respondentů, s dobou 2. sv. války nebo poválečnou, kdy oni sami jako děti, ale zejména jejich prarodiče nebo rodiče zažili dobu soukromého vlastnictví a obhospodařování vlastní půdy. Naproti tomu názvy běžně známé jsou užity v kontextu přítomnosti („Tam té části se říká Kradlůvka“). Je zde tedy zřetelná opozice minulosti a přítomnosti: „tomu se říkalo“ × „tomu se říká, „to bylo“ × „to je“. Do kategorie „minulosti“ spadají také německé ekvivalenty českých toponym, které ještě pamatují respondenti nejstarší generace, pocházející ze smíšených česko-německých manželství.

Při výzkumu byla také ověřována znalost toponym ze starších zdrojů. V porovnání s nejbohatším zdrojem toponym, soupisem PJ z r. 1967, se ukázalo, že řada názvů získaných v 60. letech není v současnosti známá ani respondentům nejstarší generace, a to ani pasivně (např. *Svobodný hony, Achtele, Fajšovy, Frydrych, Hózmasle, Lamplvát, Trýb, Dobrý vule, Badstube*). To samozřejmě nemusí nutně svědčit o zániku názvů, avšak jistý úbytek zvláště názvů zemědělsky obdělávaných objektů je patrný. Respondenti neznají ani všechny názvy zapsané v základní mapě (např. *Kuple, Bažantnice, Nový rybník*). Ty se udržují pouze v oficiální rovině, nikoliv v běžném úzu. Na druhou stranu se výzkumem podařilo zachytit řadu toponym, která se v ostatních zdrojích (z různých důvodů) nevyskytovala. Uvedená zjištění pouze potvrzují to, co je toponymům vlastní: jde o variabilní skupinu vlastních jmen, při jejímž výzkumu je nutné počítat s jistou nemožností vyčerpávajícího a definitivního rozboru. Na druhou stranu dynamika vývoje toponym neustále otevírá nové možnosti jejich výzkumu.

TK 1749	StK 1825	Vlastivěda moravská 1913	Soupis PJ 1967	Břeclavsko 1969	Der Kreis Nikolsburg 2006	Základní mapa	Výzkum
Stincker Breiten	Frey-Gaerten	Staré zahrady/ Freie Gärten	Hachtele	Přední hladové pole	Badstuben	Úlehle	U staré cihelny/ U cihelny
Gegen Schemnitz Teich	Obere Schachen	Horní líchy/ Obere Schachen	Vordergebirg	Štingary nad silnicí	Breite Gewandten	Krátké	Kradlůvka
Hunger	Untere Schachen	Dolní líchy/ Untere Schachen	Starý rybník	Zadní hony	Brünnldwald	Přední hora	Malej dům hrůzy
Hausmaass	Grundfeld	Kircholec /Kirchholz	Bažantnice	Dolní čtvrtky	Fasangarten	Přední hladové pole	Velkej dům hrůzy
Neimschitzer	Kleine Schömitzer Breiten	Za vinohrady/ Strittfeld	Panská niva	U rybníka	Freigärten	Zadní hony	Chaloupky/ V chaloupkách
Friegewandten	Vorderes Gebirg	Gronty/Grundfeld	Studynková	Střední díl	Freigewandten	Přídánky	V zahradách
Neben Kaiserweg	Hungerfeld	Krátký/Kurzes Weingebirg	Za cukrovarem	U státní	Großhofer Breiten	Němčické pole	Kurimaj
Mittlere Haid	Lahnen hintern Judenfreudhof	Oulehla/ Philipsbergen	Za továrně	U cihelny	Grundfeld	Horní Štingary	Šištat/Šišťót
Hinter Juden freidhof in Haufackerln/Hinter dem Juden freudhof	Bayrischer Garten	Svobodné hony/ Freie Gewandten	Za fabrikó	Šumická pole	Hakenwald	Dolní Štingary	V líchách

Obere Breiten Gewandten	Stingarfeld ober der Kaiserstraße	Pastvicka/ Auf der Hutweide	Grundy	Pohofelická	Hausmasseln	Proklatá	Mučilky
Lange Gewandten	Stingarfeld unter der Kaiserstraße	Studýnková/ Bründelwald	Velké dvůr/ Grosßhof	Grundy	Herrschaftsgarten	Šumická pole	Velký most
Grund	Lacken Hutweide	Šumická/Schömitzer Breiten	Malé dvorek/ Kleinhof	Přední hora	Hungerfeld	Grundy	První most
Hinter der alten Badstüben	Der kleine Haakenwald	Přední hora/ Vorderer Gebirg	Krakov	Oulehla	Hutweiden (mittlere und hintere)	Za cukrovarem	Vostudy/Ostudy
Obere Haid	Der grosse Haakenwald	Horní/Ober Wald	Mexik	Proklatá	Kirchholzgärteln	U kasáren	Staré hřiště
Neben Kaiserweg	Neuwiese	V Dlouhým trýbě/ Langer Trieb	Horní les/ Oberwald	Němčická pole	Kurze	Bažantnice	Hák/Haakenwald
Altes Gebirg	Fasangarten	Lány za fabrikou/ Lahnen hinder Judenfriedhof	Hólehla	U silnice	Lahnen	Nový rybník	Studýnková/ Bründlwald
Neues Gebirg	Bründelwald	Štingary před císařskou silnicí a za ní/ Stingarfeld ober der Kaiserstraße	Fajšovy	U cukrovaru	Lammweide (Lampelwad)	Svobodné zahrady	Cechmajstrova hájenka
Unter der Walkbrucken	Strittfeld	Bažantnice/ Fasangarten	Frydrych, Fedrych	Vinohrady	Lange Gewandten	Horní lchy	Štyngarky/ Štyngary (Horní, Dolní)
Stincker	Oberebreite Gewandten	Zámeček/Schlüssel	Panská zahrada/ Freie Gärten	Pod vinohrady	Langer Trieb	Dolní lchy	Vojenský panelák

Neue	Halbe frey Gewandten	Nový rybník /Neuer Teich	Dlůhý hony/ Langer Trieb	Vlasatická	Niemschitzer	Za porážkou	Mlýnský náhon
Untere Hütwaid	Philipps Bergen	Němčická /Niemschitzer Feld	Přední dvoje hony	Pod Vlasatickou	Philippsberg	Mučítky	Dělnické dům/ Dělnák
Kurchholz	Frey Gewandten	Starý rybník	Zadní dvoje hony	Braňšovické vínice	Schachen	Zahrádky	Koněcků hotel/ hotel U Koněcků/ hospoda U Koněcků
Fälberhütwaid	Zwey Gewandten	Na pohance /Haide Teuch	Široký dvoje hony	Pohořelické vinohrady	Schachengärteln	Kuple	Proklatá/Na proklaté
	Kurzes Weingebirg	Hák/Haakenwald	Hájek	Krátké	Schießstätte	Ostudy	Mušovák
	Untere breite Gewandten	Proklatá	Hák, v Háku	Dvoje hony	Schömitzer	Zadní tále	Horní les/ Óbrwold
	Kleine Hausmasseln	za Humny/Badstube	Hózmase/Hózmasl	Norfolk	Spitzbreiten	Studýnková	Mexiko/Mexik
	Grosse Hausmasseln	Přibyl	K vodě	U braňšovické silnice	Stiergarteln	Hák	Krakov
	Hausmasseln	Mariahilfské tálky	Přední hora	Pode lesíkem	Stinger (kleiner und großer)	Přední louky	Štyrgärtle (První a Druhé)
	Niemschützerfeld ober der Kaiserstraße	Hungerfeld	Oulehly		Strittfeld	Louky u Přibic	Tmavé vrby
	Niemschützerfeld unter der Kaiserstraße	Hausmasseln	Na hrázkách		Unter den dicken Felbern	Starý rybník	Zámeček, Paarův zámeček

Lange Gewandten	Aufzug	Za židovským hřbitovem	Vordergebirg	Síčka	Kolo
Neu Teich		Za humnama	Wassergärteln	Klásterka	hotel Pfann
Unter der Walchbrücke		Hungrfelt/Hungrfelty (přední/zadní)	Zweigewandten	Mariánky	Balaton
Alte Teich		Jihlavka	Zugaben	Mlýnské	Radnice/hospoda na radnici
Wald hinterm Schlössel		Za porážkou	Straßen, Plätze:	Remíz	Šumickej rybník/ Šumické rybník
Hutweide über der Kaiserstraße		Klínky	Großer Platz („Ring“)	Mariánský Dvůr	Na hrázkách/Hrázky
Haide Teich		Béči kót	Kaiserplatz	Vilémov	Grundy/V gruntách
Przibil Wald		Krátký	Hauptplatz (ab 1918 Freiheitsplatz, ab 1938 Adolf-Hitler-Platz)	Hornoleský Dvůr	Badstube
Schafler Wald		Krcholec u střelnice/ Kirchholz	Brünner Straße		Svobodné zahrady
Obere Wald		Krcholec u tmavých vrb	Dammgasse		Tály/Tálky
		Kukle u Mučilek/Kuple	Iglauer Gasse		U panenky Marie
		Lampfvát, K Lampfvátu	Alte Postgasse		Nové hřiště
		Lány	Johannesstraße	Dolina	
		Líchy	Badstubengasse		Stará řeka

